

Марица МАЛОВИЋ ЂУКИЋ
Историјски институт
Београд

ТОМА БУГОН, КОТОРСКИ ВЛАСТЕЛИН И ТРГОВАЦ (14. ВЕК)*

Апстракт: На основу извора и литературе, објављене и необјављене которске и дубровачке архивске грађе, приказана је пословна и друштвена делатност которског властелина и трговца Томе Бугона. Истакнуто је Томино успешно трговачко и кредитно пословање са својим сународницима и најближим суседима, пре свих Дубровчанима и трговцима из Венеције и других места у Италији. Приказано је улагање стеченог капитала истовремено у разгранате трговачке и кредитне послове и непокретну имовину (куће и земљу) у Котору и Србији. Дате су породичне прилике и имовно стање.

Кључне речи: Котор, Србија, Венеција, Дубровник, трговац, сребро, олово, со.

О которској породици Бугон има мало података у историографији. О појединим члановима породице Бугон има по неки податак у делима општег карактера,¹ као и у студијама које се баве друштвено-економским односима средњовековне српске државе и меди-

* Рад настао као резултат истраживања на пројекту Министарства науке Републике Србије *Србија и медитерански свет у позном средњем веку* (ев. бр. 147026А).

¹ К. Јиречек, *Историја Срба II*, Београд 1978, 86, 93 (репринт издање); *Историја Црне Горе 2/1*, Титоград 1970, 40, 85 (С. Ђирковић).

теранских земаља.² На основу литературе и објављене и необјављене грађе из Которског и Дубровачког архива приказаћемо живот и рад Томе Бугона, једног од најистакнутијих чланова ове познате которске патрицијске породице.

Тома Бугон издвојио се међу браћом по способностима и умешности у трговачком пословању. Када се родио Тома Бугон нема вести. У Котору се јавља 1326. године као зрео послован човек. Бавио се трговачким пословањем и склапао је мешовита трговачка друштва са својим сународницима, Дубровчанима и Млечанима. Захваљујући успешном бављењу трговином стекао је велики капитал, који је улагао у непокретну имовину у Котору и Србији, вероватно и у Дубровнику. Он је као сви велики трговци истовремено давао и узимао кредите, посебно онда када му је био потребан готов новац да би га инвестирао у робу. Тома се појављује у Котору у улози јемца, повериоца и дужника.

Пословао је са оним Которанима који су као и он боравили у Србији и бавили се посредничком трговином између Србије и Венеције и других места у Италији у двадесетим и тридесетим годинама 14. века. То су они Которани који су били углавном на српском двору и пословали у Србији (Никола и Михо Бућа, Марин Мекша, Бисте Примути, Петар Катена, Петар Сабо, Михо Спица, Мате Абра и други).

Када је боравио у Србији био је у служби српског краља. У време владе краља Стефана Дечанског 1327. године Тома је био краљев цариник.³ Имао је средином априла 1330. и неке неприлике са краљем Стефаном Дечанским, јер сам Тома наводи да је имао велике трошкове за краља и његове бароне. У све ово био је уплетен Петар Сабо за кога се зна да је често био у Србији и бавио се трговином сребром.⁴

² Р. Ђук, *Србија и Венеција у XIII и XIV веку*, Београд 1986, 151 види Табелу V; Ј. Martinović, *Prilozi proučavanja heraldike i genealogije znamenitih vlasteoskih rodova u Kotoru prve polovine XIV vijeka*, *Godišnjak PM u Kotoru XII* (1964), 58; М. Антоновић, *Град и жупа у Зетском приморју и северној Албанији у XIV и XV веку*, Београд 2003, 41, 89, 92.

³ *Prva knjiga kotorskih notara od god. 1326-1335*, ed A. Mayer, Zagreb 1951 (даље: *Kotorski spomenici I*), нр. 398, 145-146.

⁴ *Kotorski spomenici I*, нр. 528, 189-190. Тома Бугон тужио је Петра Саба средином априла 1330. што је наговорио краља да не отпусти Тому, већ је Тому задржао да

Када је био у Србији Тома није само трговао већ је делио велику имовину коју су стекли у Србији са братом Петром и Пашковим наследницима, сином Павлом и женом Братом.⁵ Подела имовине у Србији извршена је крајем децембра 1327. и Томи је као најугледнијем међу браћом припала кућа у Брвенику, пола куће у Брскову и половина велике земље у Руднику.

Бавио се трговином металима (бакром, сребром, оловом) и сољу. Тома је склапао трговачка друштва ради трговине металима. Такво једно друштво основао је крајем јула 1329. са својим суграђанима Цивом Главатовим, Петром Бисанти и Павлом Бућом⁶ и требало је да Трипуну Бући и Бисти Примути доведу у Котор до 15. августа текуће године 25 хиљада фунти бакра по дубровачкој мери. Уколико би неко прекршио договор морао је платити 45 перпера за сваку хиљаду фунти бакра уз уобичајену глобу.

Трговачку сарадњу са својим суграђанима наставио је током следеће године. Тома и Петар Сабо заједно са Николом Бућом и Трифуном Паскаловим основали су трговачко друштво почетком априла 1330.⁷ ради испоруке одређене количине финог сребра. Уговор вероватно није био испоштован што је довело до судског спора око испоруке сребра. И овог пута Петар Сабо се није појавио на суду, јер је био у Рашкој. Пресуђено је да Петар надокнади свој део као један од чланова друштва.

Током 1331. пословао је и са својим најближима, братом Петром. Почетком октобра 1331. Тома је требало да испоручи 5 милијара и 6 центенара олова италијанском трговцу Албертину (Alberti-

и даље тргује у Србији. Тома се жалио да му је то проузроковало велику штету. Не знамо зашто је краљ хтео да забрани Томи да се бави трговачким пословима. Да ли се можда Тома престројио и пришао на страну младог краља Душана онда, када је властела у Зети издала старог краља и била уз младог краља Душана. Или је, пак, као краљев цариник направио неки пропуст, па је зато морао да надокнади штету, не само краљу већ и његовим дворанима, односно баронима како их Тома назива. Тома Бугон је добио је овај спор, на основу исказа његових сведока јер се Петар Сабо није појавио на суду. Суд је одлучио да Петар Сабо надокнади штету Томи Бугону.

⁵ *Kotorski spomenici* I, nr. 496, 175; К. Жиречек, *Историја Срба II*, Београд 1978, 93.

⁶ *Kotorski spomenici* I, nr. 525, 187-188.

⁷ *Kotorski spomenici* I, nr. 511, 182.

nusu de Varnis) из Медиолана, који је заступао свог брата Амбросиона. Пошто се Тома није појавио у Котору у року од месец дана, (био је на путу ради трговине, вероватно у Србији) када је требало да направи рачун са Амбросином, одлучено је да речено олово уместо Томе испоручи његов брат Петар, сада Албертиновом заступнику, млетачком трговцу Андриолу Венецијану.⁸

Плодну пословну сарадњу остваривао је Тома са браћом Бућа, Николом и Михом. Тома се током двадесетих година 14. века интензивно бавио трговином соли. Имао је неприлика због тога. И поред старих закона и уговора, по којима је Котор био законити трг за продају соли, Дубровчани су настојали да га угуше кад год су били у прилици. Стога су често спречавали довоз соли у Котор. Дубровчани су искористили сукоб са Србијом, на чијој страни је био Котор и учествовао са својим бродовима. Сукоб се претворио у отворени рат, а почео је крајем августа или почетком септембра 1327. и трајао је годину дана. Дубровачки наоружани бродови су већ у лето 1327. године напали которске бродове натоварене соли које су краљеви цариници Никола Бућа, Тома Бугон, Грубе Пасквали и Климе из Улциња упутили у Котор. После тога, которска општина затражила је од Дубровчана да одустану од таквих акција, повуку своје бродове и цариницима надокнаде штету, која је била процењена на 14000 перпера. Дубровчани нису прихватили захтеве Которана. Зато је которска општина крајем септембра 1327. дала цариницима овлашћења да свуда по српској краљевини могу одузимати робу Дубровчанима док не намире тај високи износ.⁹ Которани су чак и претерали у томе. После закључивања мира остали су дужни Дубровчанима 2500 перпера.¹⁰ Почетком децембра 1328. године долазе у Дубровник два которска посланика, Грубе Пасквали и Никола Бућа и нуде Дубровчанима горе речену суму.¹¹

⁸ *Kotorski spomenici* I, nr. 979, 327.

⁹ Б. Крекић, *О рату Дубровника и Србије 1327-1328*, ЗРВИ 11 (1968) 200-203.

¹⁰ *Kotorski spomenici* I, nr. 398, 145-146; Б. Крекић, *О рату Дубровника и Србије*, 202-203; *Историја српског народа* I, Београд 1981, 500 (С. Ћирковић). Которани су 19. октобра изабрали *capitaneos de guerra generales* (*Kotorski spomenici* I, nr. 486, 171-172).

¹¹ НАД, *Diversa Cancellariae IX fol.11'*; *Историја српског народа* I, 500 (С. Ћирковић).

Тома Бугон, Никола Бућа, Клите из Улциња и Грубе Пасквали помињу се у наведеном документу 1327. као краљеви цариници.¹² Каква је улога краљевих цариника, међу којима је у то време био и Тома Бугон, не може се са сигурношћу утврдити. Краљеви цариници били су према мишљењу неких научника домаћи људи.¹³ Истина, у наведеном случају у Котору у првој половини XIV века, краљеви цариници били су Которани, изузев једног Улцињанина. Према томе из овог једног података било би смело закључити да су краљеви цариници били углавном људи из зетских приморских градова. Могло би се закључити да је међу краљевим цариницима изгледа било највише Которана, што не значи да их није било из других приморских места. Они су вероватно бринули и наплаћивали краљева регална права, а то су наплата дела царина од соли и руда која су припадала владару. Тома и други краљеви цариници имали су изгледа задатак да брину, између осталог, и о наплати и трговини краљевог кумерак солског у Котору.

Следећи пример говори о томе ко је све имао право на которски кумерак солски. Из једног которског документа од 3 јануара 1333. године сазнаје се да је, уз сагласност српског краља, познатим которским трговцима: Миху Бући, Петру Катени, Томи Бугону, Марину Мекши и Павлу Трипуна Буће, општина дала у закуп трг соли на две године са соланама и 4500 модија соли по которској мери за 10 000 перпера које је већ примила. Договорено је да за ове две године нико не сме продавати со осим наведених цариника-закупаца. Једино општина сме набавити 800 модија соли годишње да подели грађанима и такође купити 450 модија соли за цркве.¹⁴ Овај уговор могли су раскинути на првом месту српски краљ, општина, и архиепископ, вероватно тада власник трга соли у Будви. Уколико би срп-

¹² *Kotorski spomenici* I, nr. 398, 145.

¹³ Д. Ковачевић, *Развој и организација царина у средњевековној Босни*, Годишњак Историског друштва Босне и Херцеговине VI (1954) 238-240. Професорка Десанка Ковачевић Којић објаснила је ко су били краљеви цариници у средњовековној Босни. Према њеном мишљењу били су то домаћи људи а не Дубровчани који су узимали често у закуп делове или целе босанске царине.

¹⁴ *Druga knjiga kotorskih notara god. 1329, 1332-1337*, ed. A. Mayer, Zagreb 1981. (даље: *Kotorski spomenici* II), nr. 244, 60; М. Јанковић, *Поседи и привилегије српске цркве у Будви*, ИЧ XXXV (1988), 35.

ски владар у наведеном року одузео трг соли, требало је да општина надокнади штету на тај начин, што би закупци трга задржали све општинске дажбине до намирења дуга. Ако им општина то учини у наредне две године, судије и већници ће бити кажњени по 1000 перпера сваки појединачно. Можда је наведене године легализован трг соли у Будви и тако изишао испод окриља которског кумерка солског, или је само остао за поданике архиеписковог властелинства, с правом поставља питање Сима Ћирковић.¹⁵ Месец дана касније, то јест 15. фебруара 1333. године, наведени закупци которског кумерка солског склопили су трговачко друштво у које су уложили сваки понаособ по 1666 перпера и 8 гроша за куповину которско трга соли, изузев Павла Трипуна Буће који је сам уложио 3333 перпера.¹⁶ Они су у овом уговору изнели како и на који начин су узели у закуп которски трг соли још 3. јануара 1333. године. Једино је у уговору од 15. фебруара изостао Марин Мекша а појавио се Илија Загуровић. Уговором је наглашено да се, уколико се Марин Мекша буде бунио због изостанка, Илија Загуровић обавезао се да му да надокнаду. Према овом уговору требало је да се добитак и штета сносе према уложеном капиталу.

У истој 1333, Тома Бугон је као которски цариник наставио такође да се бави продајом соли. Средином јануара 1333.¹⁷ Михо Спица и Мате Абра купили су од которских цариника Тома Бугона, Миха Буће и Павла Трипуна Буће 1500 модија соли, које ће преузети у току августа текуће године и тада ће платити половину цене, а другу половину исплатиће у року до годину дана. Ономе ко се не би придржаво уговора следила је казна од 200 перпера. Наведени цариници могли су да им продају и већу количину соли у наведеном року уколико су купци били заинтересовани. Истога дана и исте године Мате Абра и Михо Спица задужили су се код Томе Бугона на суму од 1400 перпера. Рок враћања дуга је био шест месеци.¹⁸

¹⁵ *Kotorski spomenici* II, nr 244, 60; S. Ćirković, *Starigrad - srednjovekovna Budva* (предговор за Ž. Вујклић, *Pravno uređenje srednjovekovne budvanske komune*), Nikšić 1988, 17.

¹⁶ *Kotorski spomenici* II, 71 nr 287.

¹⁷ *Kotorski spomenici* II, nr 261, 64. Тома Бугон био је изгледа истовремено краљев и которски цариник.

¹⁸ *Kotorski spomenici* II, nr. 247, 61.

Тома је остваривао плодну пословну сарадњу са Михом Бућом. Тома и Михо Бућа тргују сољу, као што смо навели, сребром¹⁹ и другом робом. Заједно су повериоци многим Которанима, како властели тако и пучанима, током 1335. и 1336. године²⁰

Тома није пословао само са својим суграђанима и другима, већ и са својом родбином. Код њега се задужио Петар Бугон крајем јула 1326. на доста висок износ од 680 перпера.²¹ Брат Петар је био Томин заступник, онда када Тома није био у Котору, већ се бавио трговачким пословима у Србији и Дубровнику.²² Заједно су били повериоци својим суграђанима и дужници млетачких трговаца.²³

Осим са Которанима пословну сарадњу остваривао је са дубровачком властелом Растићима,²⁴ Соркочевићима,²⁵ Рађинама²⁶ Бинчулићима²⁷ и другима. Павле Растић из Дубровника задужио се почетком јула 1326. код Томе Бугона на високу суму од 1500 перпера, које ће вратити за осам месеци.²⁸ Почетком септембра 1332. Тома Бугон и Пале Растић имају заједничко трговачко друштво.²⁹ Код Павла Растића био је депозит (залог) Томиног нећака Вите Пашкова,

¹⁹ *Kotorski spomenici* I, nr. 511, 182.

²⁰ *Kotorski spomenici* II, nr. 1179 304, nr. 1182 305, nr. 1573 392, nr. 1574 392.

²¹ *Kotorski spomenici* I, nr. 34, 32.

²² *Kotorski spomenici* I, nr. 979, 327; II, nr. 245, 60. Тома даје пуномоћство брату Петру 18. јануара 1333. да га заступа у свим пословима.

²³ *Kotorski spomenici* I, nr. 896 303, II, nr. 1275 328.

²⁴ *Kotorski spomenici* I, nr. 1136, 386.

²⁵ *Kotorski spomenici* I, nr. 1244, 416.

²⁶ *Kotorski spomenici* I, nr. 1146, 390.

²⁷ *Kotorski spomenici* II, nr. 577, 144, nr. 586, 146. Да ли је у питању један те исти залог Вите, сина пок. Пашка Бугона похрањен у Дубровнику, вероватно за позајмљени новац или је Вита позајмљивао новац од различите дубровачке властеле па је и залога било више. Вита је оставио у Дубровнику неко сребро, као залог, вероватно за позајмљени новац, мада се то у документу не каже. (Међутим, из даљег текста види се да се ради о залогу за позајмљени новац). После Витине смрти то је наследила његова мајка Богдана почетком септембра 1334. године. Њени заступници у Дубровнику поводом овог залога били су Тома Бугон и Петар Сабо. На крају се овај залог у сребру нашао кад Михаила-Михе Бинчулића и њему је требало да се врати новац. Његови заступници у овом случају били су Теодор Бодачић и Јуре Кабужић, који су у року од два месеца требало да наплате Михаиллов дуг од Томе Бугона и Петра Саба, заступника Богдане, мајке покојног Вите.

²⁸ *Kotorski spomenici* I, nr. 3, 23-24.

²⁹ *HAD, Aptagi II fol. 156', 1. IX 1332.*

па су Тома и Петар Сабо, Витини заступници, овластили Миха Бућу да подигне од Пала Витин депозит.³⁰ Још једном пословао је Тома са Растићима. Он се 11. септембра 1332. задужио код двојице Растића: Франа Илије Растића и Павла Слава Растића на износ од 1100 перпера. Тома се обавезао да ће им дуг вратити за месец дана.³¹ Тома је склапао трговачка друштва и са оним Дубровчанима који нису припадали властели већ богатом грађанству. Он је почетком марта 1331. примио 258 перпера од двојице Дубровчана (Pecinega de Drinkas i Johanus de Finis) од дуга који је износио 1040 перпера. Вероватно су њих тројица имали заједничко трговачко друштво или су се двојица Дубровчана задужила код Томе, раније, јер се позивају на исправу од 15. фебруара 1326. године.³² У том периоду Тома је био у Дубровнику и ширио је своју плодну пословну сарадњу. Он је од раније имао неке пословне контакте са дубровачким властелином Гервасијем Јунија Соркочевићем. Почетком децембра 1332. Тома је изјавио у Дубровнику да је примио од епитропа и комисара покојног Гервасија Соркочевића све оно што му је он оставио у тестаменту.³³ Тома је пословао још са једним из рода Соркочевића. У пролеће 1332. задужио се код Марина Павлова Соркочевића и Лампра Петра Менчетића на суму од 420 перпера, које ће им вратити током априла.³⁴ Тома је заступао Дубровчане у Котору и утеривао њихова потраживања.³⁵ Пословну сарадњу остваривао је са трговцима из Шибеника³⁶ и Задра.³⁷ У Томином трговачком пословању у оптицају су биле различите врсте новца: дукати, перпери и крстати перпери.

Посебне пословне контакте имао је са Млечанима који су у двадесетим и тридесетим годинама 14. века боравили у Котору, Дубровнику и Србији. Међу Млечанима са којима је пословао били су Марко Квинтавало, Перончело и Јакобело Болани, Филипино Молина, Јакобело Белончело, Франциско Скарпачо, Николето Балдела и

³⁰ *Kotorski spomenici* I, nr. 1136, 386.

³¹ *Aptagi* II fol. 158^v, 11. IX 1332.

³² *Aptagi* II fol. 65^v, 8 III 1331; *Kotorski spomenici* I, nr. 210, 84, nr. 1245, 417; II, nr. 98, 25.

³³ *Aptagi* II fol. 175^v, 6 XII 1332.

³⁴ *Aptagi* II fol. 171^v, 1332.

³⁵ *Kotorski spomenici* II, nr. 294, 73.

³⁶ *Kotorski spomenici* II, nr. 689, 169.

³⁷ *Kotorski spomenici* I, nr. 1266, 422.

други.³⁸ Томини кредитори углавном су били трговци из Венеције. Колико су износила Томина дуговања млетачким трговцима у том периоду не може се поуздано израчунати, зато што поједини млетачки трговци тада често изјављују да им је Тома све дугове подмирио не наводећи износ дуга. Исто тако велики део кредита био је у роби. Навешћемо један пример који сликовито говори о томе. Крајем августа 1332. изјавила су четворица млетачких трговаца (Франциско Скарпачо, Јакобело Томадо, Филипино Молина и Николето Балдела) да им је Тома Бугон подмирио цео дуг.³⁹ Како и на који начин се задуживао Тома код млетачких трговаца речито нам говоре следећи примери. Тома се задужио у Дубровнику у истом дану (првог септембра) и исте године (1332) код двојице млетачких трговаца, код Марка Кондолмара на износ од 847 перпера, а код Филипина Молине на суму од 500 перпера. Обавезао се да ће дуг обојици вратити током септембра текуће године.⁴⁰ Четири дана касније петог септембра текуће године задужио се код Венецијанца Јакобела Белончела на суму од 2514,5 перпера које му враћа за три месеца.⁴¹ Овај податак говори да се радило о кредиту у роби пошто цифре нису биле заокружене. Интезивну пословну сарадњу остваривао је током 1336. са млетачким трговцем Рамбалдом Боном. Само за један дан Тома се задужио код Рамбалда Бона из два пута у 1336. години на суму од 1253 перпера. Истог дана и исте године 1336. задужио се код још једног трговца из Венеције (Ђанина Ђорђија) на износ од 94 перпера. Тако је Томин дуг двојици млетачких трговаца у једном дану у 1336. износио 1347 перпера.⁴²

³⁸ *Kotorski spomenici* I, nr. 884, 300, nr. 208, 84; II, nr. 90, 24, nr. 91, 24, nr. 92, 24, nr. 93, 24, nr. 1106, 286.

³⁹ *Kotorski spomenici* II, nr. 91, 92, 93, 94. Још септембра 1326. изјавио је млетачки трговац Перончело Болани да му је Тома Бугон измирио целокупно дуговање (*Kotorski spomenici* I, nr. 208, 84). Такође двојица млетачких трговаца (Јакобело и Перончело Болани) почетком 1332. изјавили су да су им измирили све што су им дугovali Тома и Петар Бугон (*Kotorski spomenici* I, nr. 896, 302).

⁴⁰ *Aptagi* II fol. 156^v, 1 IX 1332.

⁴¹ *Aptagi* II fol. 157, % IX 1332. У исто време у року од шест дана задужио се 11. септембра 1332. код двојице дубровачких трговаца на износ од 1100 перпера (види нап. 32). Све ово говори да му је био потребан готов новац који би инвестирао у робу, за коју се већ био задужио пре неколико дана.

⁴² *Kotorski spomenici* II, nr. 1659 412, nr. 1661 413, nr. 1662 413. Код Рамбалда Бона задуживао се и претходних година. Тако је Тома остао дужан Рамбалду Бону 374

Тома се поред Млечана задуживао и код осталог пословног света из Италије. Пословао је са познатим Фирентинцима из породице Дучи. Он се задужио почетком априла 1331. у Дубровнику код фирентинског трговца Томазија Дучија (Tomasio Duçu) на 40 перпера које ће му вратити за месец дана у Котору или Србији.⁴³ Овај податак као и други речито говори о томе да је Тома често пословао у Србији у којој је вероватно неко време и живео. Када је био у Котору обично је куповао куће и продавао земљу⁴⁴. Био је често сведок у судским парницама.⁴⁵ Јавља се и као јемац својим сународницима.⁴⁶ Бринуо је о својој послузи. Имао је Тома своје сељаке као и друга которска властела.

Породица Бугон имала је велики углед у Котору у првој половини 14. века. О томе говори податак да су браћа Тома и Петар добили земљу у Грбљу, вероватно после прве поделе Грбља која је извршена након припајања Грбља Котору 1. октобра 1307. године. Из *Роанског катастика* сазнаје се да су Тома и Павле Бугон добили од которске општине два карата земље у Горњем Грбљу који су током прве поделе земље у Грбљу припадали једном од другова (Пасквалу Симоновом) у ждребу Трифуна Примути. Ту земљу коју су добили тада у Грбљу могли су само наследити и дати у мираз. Нису је смели продати, заложити или било на који други начин отуђити како је било прописано Которским статутом. Такође смо сазнали које све могао наследити земљу у Грбљу од Томиних односно Петрових наследника. Тома није имао мушко потомство па је земљу у Грбљу наследила ћерка Нуце и њен син Драгоје Лонго, затим Драгојев син Никша. Томина ћерка Нуце била је удата за Драга Марка Драгона-Драго.⁴⁷

перпера првог децембра 1332. Дуг је требало да врати за осам дана (*Aptagi* II fol. 175, 1 XII 1332).

⁴³ *Aptagi* II fol. 75, 9 VI 1331.

⁴⁴ *Kotorski spomenici* I, nr. 444, 159, nr. 505, 179 II, nr. 180, 45 nr. 275, 67 nr. 1590, 396.

⁴⁵ *Kotorski spomenici* I, nr. 402, 147, nr. 456-458, 163-164, nr. 460, 164, nr. 949, 318.

⁴⁶ *Kotorski spomenici* II, nr. 611-612, 152-153.

⁴⁷ Историјски архив Котор=ИАК, Роански препис Грбаљског катастика из 1457 = *Catasticum contractae Zoppa de Gerbili* - Катастик дијелова жупе Грбаљ = *Liber legitimationum župe Grbalj*, Prolog, us, 1, 48 (=Роански катастик, *Roanneski katastik* како га је назвао сам проналазач Мухамед Незировић. У даљем тексту *Роански*

О породичним приликама и Томином имовном стању у цело-сти, немамо сазнања јер није сачуван његов тестамент као ни друге которске властеле и грађана из тог периода зато што од 1337. до 1395. нису сачуване судско-нотарске књиге у Историјском архиву у Котору. На основу штуре и раштркане которске грађе покушаћемо да склопимо мозаик о Томином породичном стаблу и имовини.

Име Томиног оца остаје непознато. Не зна се ко му је била мајка. Имао је два брата: Пашка и Петра. Томин брат Пашко имао је четири сина Виту, Павла, Ивана и Џиву. Витина мајка се звала Богдана и надживела је сина. Друга Пашкова жена звала се Брата и са њом је имао синове Павла, Ивана, Џиву и ћерку Винуцу која је била удата у Дубровнику. Тома је био ожењен Аном која је била од рода Катена, ћерка Грубеше Катене.⁴⁸ Била је блиска рођака Петра Катене, Томиног пословног партнера. Тома је имао само једну ћерку Нуцу која је била удата за которског властелина Драга Марка Драго.⁴⁹

Ова грана породице Бугон угасила се крајем 14. века јер није имала мушких потомака (Тома и Петар и њихови наследници). Наследници Томиног брата Пашка нису били познати у друштвено-економском животу Котора.

катастик). Љубазношћу Душана Синдика и Љуба Мачића добила сам CD снимак односно ксерокс копије Роанског катастика који је сада похрањен у Историјском архиву у Котору. Овом приликом срдечно им се захваљујем. Наведени Роански препис Грбаљског катастика из 1457. године (Роански катастик) пронашао је Мухамед Незировић у Градској библиотеци у француском граду Roanneu, у фонду Boullier број 5, Види: М. Nezirović, *Liber Legiptimationum Nepoznati katastik župe Grbalj iz XV stoljeća*, Melanges Skok, Zagreb 1985, 357-374; *Isti, Da li je jedan rukopis iz Zadra iz 1429. godine izvor katastika Liber Legiptimationum župe Grbalj*, Radovi FF u Sarajevu XII (2002)209-223. Мухамед Незировић сматра да је которски нотар Johannes de Luxia преписао Задарски катастик из 1429. године (Балбијев катастик) када је био нотар у Котору (1431-1458) и препис је био готов 1457. године и то је Роански катастик из 1457. године. Значај *Роанског катастика* у томе што доноси вести о првом власнику то јест почиње од првих уживалаца карата у Грбљу, међу којима је било оних који су добили земљу када је била прва подела карата - земље у Грбљу првог октобра 1307. године. Он затим прати све промене, односно његове наследнике и завршава се именом уживаоца у чијем је поседу био (карат) у том тренутку.

⁴⁸ *Kotorski spomenici* I, nr. 488, 172.

⁴⁹ *Роански катастик*, 48.

Поседовао је Тома велику непокретну имовину (куће и земљу) како у Котору тако и у Србији. Имао је земљу и винограде на целокупној которској територији (Плату, Пучу, Слипу, Друмидрани, Грбљу) и другим местима.⁵⁰ После припајања Леденица (Његуша) Котору Бугони су добили земљу у Леденицама.⁵¹ Осим у Котору, имао је непокретну имовину и у Србији, у местима где су се налазиле которске колоније: у Брскову и Брвенику и вероватно Руднику. Раније смо навели да је имао кућу у Брвенику и пола куће у Брскову и земљу у Руднику коју је делио са братом Петром.⁵²

Из свега изложеног може се закључити да је Тома Бугон поседовао велико богатство које је стекао захваљујући успешном бављењу трговачким и кредитним пословима. Без обзира на то што је поседовао богатство а стога био угледан, ретко је учествовао у управи града, јер није неко време живео у Котору већ у Србији, па је у Котор долазио само повремено. Када је био у Котору учествовао је у управи града. Обављао је дужност аудитора у Котору с повременим прекидима од краја јануара до краја јула 1336. године.⁵³ Био је сведок у судским парницама. Бугони су били угледна и богата которска патрицијска породица. Одмах после Томе по богатству и угледу истиче се његов старији брат Петар Бугон.

⁵⁰ *Kotorski spomenici* II, nr. 345, 86 nr. 437, 109 nr. 568, 142 nr. 1229, 316 nr. 1590, 396.

⁵¹ *Kotorski spomenici* II, nr. 1066, 275-276.

⁵² Види нап. 5.

⁵³ *Kotorski spomenici* II, nr. 1555-1769, 388-392, 394-396, 400-402, 404, 406-409, 411, 416-422, 436.

Marica Malović Đukić

**TOMA BUGON, LORD AND MERCHANT OF KOTOR
(14th CENTURY)**

S u m m a r y

According to the sources, literary works, as well as published and unpublished material from the Archives of Kotor and Dubrovnik, the life and work of Toma Bugon has been portrayed, representing a successful man of affairs, typical of maritime regions of the Late Middle Ages. Toma's successful commercial and credit affairs with his compatriots and nearest neighbours (above all inhabitants of Dubrovnik, merchants of Venice and other Italian towns) have been emphasized; investment of the acquired capital into developed commercial and credit affairs simultaneously, as well as into the real estate property (houses and lands) in Kotor and Serbia; familial circumstances and financial state. Successful commercial affairs and social respect this prominent merchant of Kotor enjoyed have served as a basis for the study of the social and economic history of Kotor of the first half of 14th century.

Keywords: Kotor, Serbia, Venice, Dubrovnik, merchant, silver, lead, salt.

Чланак примљен: 08. 06. 2010.
Чланак коначно прихваћен за објављивање: 01. 11. 2010.